

สมถวิปัสสนาในพระไตรปิฎก ตอนที่ ๔๕

สุภีร์ ทุมทอง

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐

กรรมฐาน

๑. กายคตาสติ

๒. อานาปานสติ

๓. มรณสติ

๔. พุทธธานุสสติ

๕. ธรรมมานุสสติ

๖. สังฆานุสสติ

๖.๑ ความสำคัญ คุณค่า และอานิสงส์

๖.๒ วิธีการเจริญสังฆานุสสติ

๖.๑ ความสำคัญ คุณค่า และอานิสงส์

- ๖.๑.๑ เชื่อว่าไม่ทิ่งฆานและทำตามคำสอนของพระศาสดา
- ๖.๑.๒ เป็นไปเพื่อเบื่อหน่ายโดยส่วนเดียว..นิพพาน
- ๖.๑.๓ เป็นธรรมที่ควรเจริญ
- ๖.๑.๔ เป็นเครื่องอยู่โดยมากของอริยสาวก
- ๖.๑.๕ ทำให้จิตออกจากกามคุณ
- ๖.๑.๖ เข้าอยู่กับพระสงฆ์
- ๖.๑.๗ ละความกลัวได้

๖.๑ ความสำคัญ คุณค่า และอานิสงส์

๖.๑.๘ ควรอนุเคราะห์แนะนำกัน

๖.๑.๙ หวังบุญกุศลนำสุขมาให้

๖.๑.๑๐ วิบากเลิศเกิดแก่ผู้เลื่อมใส

๖.๑.๑๑ อมมนุษย์ไม่ทำร้าย

๖.๒ วิธีเจริญสังฆานุสสติ

สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ, อสุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ,
ฌายปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ,
สามิจิปปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ, ยทิม จตตาริ ปุริสยுகานิ,
อภุจ ปุริสปุคฺคลา, เอส ภควโต สาวกสงโฆ,
อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเณยฺโย อณฺชสีกรณฺเณยฺโย
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสุสชาติ เอวํ **อริยสงฆคฺคณา อนุสฺสริตพฺพา.**

(วิสุทฺธิ.)

สังฆคุณ ๙ บท

- (๑) สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
- (๒) อฺชฺปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
- (๓) ฌายปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
- (๔) สามิจิปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
- (๕) อานุเนยโย (๖) ปานุเนยโย
- (๗) ทกฺขิณเนยโย (๘) อณฺชลีกรณียโย
- (๙) อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส

(๑) สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงโฆ

สุปฏิปันโน = เป็นผู้ปฏิบัติดี คือ

เป็นผู้ปฏิบัติสัมมาปฏิบัติ, อนุวัตติปฏิบัติ

อนุโลมปฏิบัติ, อปัจจนีกปฏิบัติ, ธรรมานุธรรมปฏิบัติ

สาวกสงโฆ = หมู่ของสาวกทั้งหลายผู้^๕ที่^๖เสมอ^๗กัน

ด้วยศีลและทิว^๘จ

(๑) สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ

อุชู = ปฏิบัติไม่คด ไม่โค้ง ไม่งอ

ญาย = ปฏิบัติเพื่อเป็นอริยะห่างไกลจากกิเลส

สามีจิ = ปฏิบัติสมควร

ปฏิบัติเพื่อความรวมประชุมพร้อมของ**มรรค**,

ปฏิบัติเพื่อถึง**ผล**ที่พึงถึงได้ด้วยสัมมาปฏิบัติ

(๑) สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ

สุปฏิปันโน

- (๑) เพราะปฏิบัติตามที่ทรงสอนไว้ในธรรมวินัย
ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว
- (๒) เพราะปฏิบัติอปัณณกปฏิบัติ คือข้อปฏิบัติ
ที่ไม่ผิดพลาด

(๒) อุษุปปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ

อุษุปปฏิปนฺโน

- (๑) เพราะปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา
ไม่เข้าไปส่วนสุดที่ผิดพลาดทั้งสองด้าน
- (๒) เพราะปฏิบัติเพื่อละความคด โค้ง งอ
ด้านกาย ด้านวาจา และด้านใจ

(๓) จายปฏิปนุโน ภควโต สาวกสงโฆ

จายปฏิปนุโน

เพราะปฏิบัติเพื่อจายธรรมคือพระนิพพาน

(๔) สามิจิปฏิบัติปณฺโน ภาควโตะ สากสงฺโฆ

สามิจิปฏิบัติปณฺโน

เพราะปฏิบัติสมควรต่อความเคารพ กราบไหว้

บูชา และการถวายปัจจัย

(๕) อาหุเนยโย

- (๑) เป็นผู้ควรต่อปัจจัย ๔ ซึ่งเขานำมาจากที่ไกล เพื่อถวายในท่านผู้มีศีลทั้งหลาย เพราะทำสิ่งที่เขาถวายนั้นให้มีผลมาก
- (๒) เป็นผู้ควรต่อสมบัติทั้งปวงที่เขานำมาบูชา
- (๓) เป็นผู้ควรต่อสิ่งของที่นำมาถวาย แม่ของเทวดามีท้าวสักกะเป็นต้น
- (๔) ผู้เปรียบเหมือนไฟบูชาัญญของพราหมณ์ทั้งหลาย เพราะการบูชาในพระสงฆ์มีผลมาก

(๖) ปาหุเนยโย

- (๑) เป็นผู้ควรต่ออาคันตุกถาน ซึ่งเขาจัดเตรียมไว้ต้อนรับแขก
ญาติมิตรที่รักใคร่พอใจผู้มาแล้วจากทิศต่างๆ
เพราะพระสงฆ์เป็นแขกที่หาได้ยาก จะปรากฏต้องรอ
เป็นเวลาหนึ่งพุทธันดร และพระสงฆ์ประกอบด้วยเหตุ
ที่ก่อให้เกิดความรักใคร่พอใจเป็นอันมาก
- (๒) เป็นผู้ควรทำอุปการะดูแลก่อนกว่าคนทั้งหมด
- (๓) เป็นผู้ควรต่อของที่นำมาโดยประการทั้งปวง

(๗) ทกฺขิณฺณโย

ทกฺขิณฺณาติ ปนฺน ปฺรโลกํ สทฺททฺทิตฺวา ทาทพฺพทานํ วุจฺจติ
ตํ ทกฺขิณฺํ อรหฺติ ทกฺขิณฺนาย วา หิโต
ยสฺมา นํ มหฺปฺผลกรณฺตาย วิโสเชตีติ ทกฺขิณฺณโย.

(๘) อณฺชลีกรรมโย

อุโภ หตฺเถ สิริสี ปติฏฺฐาเปตฺวา สพฺพโลเกน
กริยามานํ อณฺชลีกมฺมํ อรหตีติ **อณฺชลีกรรมโย.**

(๙) อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺส

สพฺพโลกสฺส อสทิสํ ปุณฺณวिरุหนฺณจฺานํ.

ยถา หิ รณฺโณ วา อมจฺจสฺส วา สาลีนํ วา ยวานํ วา วิรุหนฺณจฺานํ

रणฺโณ สาลิกฺเขตฺตํ รณฺโณ ยวกฺเขตฺตนฺติ วุจฺจติ

เอวํ สงฺโฆ สพฺพโลกสฺส ปุณฺณจฺานํ วิรุหนฺณจฺานํ.

สงฺฆํ นิสฺสาย หิ โลกสฺส นานปฺปการหิตสฺสุขสํวตฺตนิกาณิ

ปุณฺณจฺานิ วิรุหนฺติ ตสฺมา สงฺโฆ **อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ.**

การเกิดสมาธิ

เอวํ สุปฺปฏิปนฺนตาทีเภาเต สงฺฆคฺเณ อนฺุสฺสรโต
เนว ตสฺมี สมเย รากปฺริยฺภูจิตฺ จิตฺตํ โหติ
น โทสปฺริยฺภูจิตฺ... น โมหปฺริยฺภูจิตฺ จิตฺตํ โหติ
อุชฺุคตเมวสฺส ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ สงฺฆํ อารพฺภาติ
ปฺริมนเยเนว วิกฺขมภิตนึวรนฺสฺส
เอกกฺขณ ฌานํคานิ อุปฺปชฺชนฺติ.

(วิสุทฺธิ.)

การเกิดสมาธิ

สงฺฆคฺคฺณานํ ปน คมภีรตํ

นํนํปํปการคฺคฺณานุสฺสรณํอิมฺตํตํตํ วา

อํปํปํ อํปํปํตํวา อํปํปํจํรํปํปํตํตํเมว ฌานํ โหติ.

ตํเตตํ สงฺฆคฺคฺณานุสฺสรณํวเสน อํปํปํนํนํตํตา

สงฺฆานุสฺสํติจํจํจํ สงฺขํ คจจํติ.

(วิสุทฺธิ.)

อาณิสงส์ของสังฆานุสสติ

อิมญจ ปน สงฺฆานุสฺสติมนุยุตฺโต

(๑) ภิกฺขุสงฺฆे สคฺคารโว โหติ สปปตีสฺโส,

(๒) สทฺธาทีเวปุลฺลํ อธิคจฺฉติ,

(๓) ปีติปามุชฺชพฺหุโล โหติ,

(๔) ภยภราวสโห,

(๕) ทุกฺขาธิवासนสมตฺโถ,

(๖) สงฺฆेเน สฺवासสญฺญํ ปฏฺฐิตภตฺติ,

(วิสุทฺธิ.)

อาณิสงส์ของสังฆมานุสสติ

- (๗) สงฺฆคุณานุสฺสตียา อชฺฌมาวฺฐฺญจฺญจสฺส สรீรมฺปิ
สนฺนินิปฺติตสงฺฆมฺิว อุโปสถาคารํ ปุชารหํ โหติ,
- (๘) สงฺฆคุณาธิคมาย จิตฺตํ นมตี,
- (๙) วิติกฺกมิตพฺพวตฺถุสฺมาโยเค จสฺส
สมฺมุขา สงฺฆํ ปสฺสโต วย หีโรตฺตปฺปํ ปจฺจุปฺฐจาทิ,
- (๑๐) อุตฺตริ อปฺปฏฺวิชฺฌนฺโต ปน สุกฺติปฺรายนฺ โหติ.

(วิสุทฺธิ.)

อาณิสงส์ของสังฆมานุสสติ

ตสฺมา หเว อปฺปมาทํ กยิราถ สุมฺธโส

เอวํ มหฺมานุภาวาย สงฺฆมานุสฺสติยา สทา.

(วิสุทฺธิ.)

สวัสดีครับ